

Rolnummer : 27
Arrest nr. 22 van 25 juni 1986

In zake : de prejudiciële vraag gesteld door het Hof van Cassatie bij arrest van 2 december 1985 in de zaak van de naamloze vennootschap naar Frans recht COOPERATION PHARMACEUTIQUE FRANCAISE tegen ADAM Jacques-Jean.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit

de heren voorzitters J. DELVA en E. GUTT,
mevrouw en de heren rechters I. PETRY, D. ANDRE, M. MELCHIOR, F. DEBAEDTS en L. DE GREVE,
en de heer griffier L. POTOMS,

onder voorzitterschap van de heer J. DELVA,

wijst na beraad het volgende arrest :

I. DE FEITEN EN DE VOORAFGAANDE RECHTSPLEGING

Blijkens de dossiergegevens met betrekking tot de voorgaande rechtspleging was de heer Jacques-Jean ADAM, wonende te Oostende, bij op 17 april 1975 in het Frans gestelde arbeidsovereenkomst door de naamloze vennootschap naar Frans recht COOPERATION PHARMACEUTIQUE FRANCAISE, waarvan de exploitatiezetel in België in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad gelegen is, van 1 mei 1975 af als handelsvertegenwoordiger in dienst genomen. Het werkterrein van de heer ADAM bestreek het Nederlandse taalgebied en het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Op 30 december 1977 trad een nieuwe, in het Frans gestelde overeenkomst, luidens welke het werkterrein van de heer ADAM voortaan beperkt was tot een gedeelte van het Nederlandse taalgebied en tot het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, in de plaats van de arbeidsovereenkomst van 17 april 1975.

Bij aangetekend schrijven van 26 september 1978 beëindigde de werkgever de arbeidsovereenkomst met inachtneming van de opzeggingstermijn van 6 maanden per 1 oktober 1978. Die opzeggingsbrief was in het Nederlands gesteld.

Op 2 april 1979 kwamen de partijen in een als "déclaration" betiteld document met elkaar overeen dat de heer ADAM tot 30 juni 1979 bij zijn werkgever in dienst zou blijven om besprekingen voort te zetten die moesten uitlopen op het sluiten van een nieuwe arbeidsovereenkomst. Dat in het Frans gestelde document bepaalde dat, ingeval die besprekingen niet mochten slagen, de van april tot juni 1979 gepresteerde diensten als een aanvullende opzeggingstermijn dienden te worden beschouwd. Er werd geen nieuwe arbeidsovereenkomst gesloten.

Daar hij onder meer van oordeel was dat de hem gegeven opzeggingstermijn van negen maanden ontoereikend was, daagde de heer ADAM de naamloze vennootschap COOPERATION PHARMACEUTIQUE FRANCAISE voor de Arbeidsrechtbank te Brugge, afdeling Oostende, om betaling te bekomen onder meer van een aanvullende opzeggingsvergoeding.

De Arbeidsrechtbank paste ambtshalve het decreet toe van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap van 19 juli 1973 tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen. De rechtbank constateerde dat in strijd met de artikelen 2 en 5 van het voormelde decreet de verlenging van de opzeggingstermijn in het Frans geschied was en krachtens artikel 10 van het genoemde decreet dan ook nietig was. De Arbeidsrechtbank was van oordeel dat op 2 april 1979 een nieuwe arbeidsovereenkomst voor onbepaalde duur was gesloten, die zonder opzegging of dringende redenen op 30 juni 1979 beëindigd was. De Arbeidsrechtbank veroordeelde de naamloze vennootschap COOPERATION PHARMACEUTIQUE FRANCAISE ertoe het gevorderde bedrag bij wijze van aanvullende opzeggingsvergoeding aan de heer ADAM te betalen.

Dat vonnis werd op 28 september 1984 door het Arbeidshof te Gent bevestigd. In het arrest releveerde het Arbeidshof dat zowel het voormelde decreet van 19 juli 1973 als de op 18 juli 1966 gecoördineerde bestuurstaalwetten op de zaak van toepassing waren, het decreet omdat de werknemer in het Nederlandse taalgebied tewerkgesteld was, de gecoördineerde wetten omdat de exploitatiezetel van de werkgever in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad gelokaliseerd was. Na te hebben uitgemaakt dat volgens de twee regelingen de naamloze vennootschap COOPERATION PHARMACEUTIQUE FRANCAISE zich in haar betrekkingen met de heer ADAM van het Nederlands had moeten bedienen, constateerde het Arbeidshof dat het taaldecreet en de gecoördineerde bestuurstaalwetten de vervanging van de in strijd met hun bepalingen opgestelde documenten opleggen, maar dat die normen strijdig zijn met elkaar wat de uitwerking van de genoemde vervanging betreft. Luidens het decreet wordt de nietigheid opgeheven op de dag waarop de vervangende stukken ter griffie van de arbeidsrechtbank worden neergelegd. Voor de bestuurstaalwetten heeft de vervanging gevolg op de datum van het vervangen stuk.

Het Arbeidshof besliste dat, wat de sanctie betrof, die van het taaldecreet en niet die van de gecoördineerde wetten op het taalgebruik in bestuurszaken van toepassing was.

Op voorziening van de naamloze vennootschap COOPERATION PHARMACEUTIQUE FRANCAISE, heeft het Hof van Cassatie bij arrest van 2 december 1985 de volgende prejudiciële vraag aan het Arbitragehof gesteld :

"Worden de regels in artikel 59bis, §§ 3, 3°, en 4, tweede lid, van de Grondwet gesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat en de Gemeenschappen geschonden door :

1° het decreet van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap van 19 juli 1973 tot bepaling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen, in zoverre dit decreet, en inzonderheid de in artikel 10 bepaalde nietigheidssanctie, toepasselijk is op de natuurlijke personen en rechtspersonen die geen exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied hebben, ten aanzien van hun personeelsleden die én in het Nederlandse taalgebied én in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad zijn tewerkgesteld.

2° de artikelen 52 en 59 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966, in zoverre die artikelen toepasselijk zijn op de private nijverheids-, handels- en financiebedrijven in Brussel-Hoofdstad ten aanzien van hun Nederlandssprekend

personeel dat én in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad én in het Nederlandse taalgebied is tewerkgesteld ?"

II. DE RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

De prejudiciële vraag is bij het Hof aanhangig gemaakt door indiening van een expeditie van voormelde verwijzingsbeslissing, ter griffie ontvangen op 12 december 1985, conform artikel 16 van de wet van 28 juni 1983 houdende de inrichting, de bevoegdheid en de werking van het Arbitragehof.

Bij beschikking van 12 december 1985 heeft de voorzitter in functie de leden van de zetel van het Hof aangewezen conform de artikelen 46, § 1, 48 en 49 van de organieke wet van 28 juni 1983.

Het bij artikel 58 van de organieke wet van 28 juni 1983 voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 20 februari 1986.

De bij de artikelen 60 en 113 van de organieke wet van 28 juni 1983 voorgeschreven kennisgevingen zijn gedaan bij aangetekende brieven ter post afgegeven op 20 februari 1986 en aan de geadresseerden bezorgd op 21 februari 1986.

De Vlaamse Executieve heeft op 19 maart 1986 een memorie ingediend.

Bij beschikking van 28 mei 1986 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest dient te worden gewezen verlengd tot 12 december 1986.

Bij beschikking van 28 mei 1986 heeft het Hof beslist dat de zaak in staat is en de dag van de terechtzitting bepaald op 19 juni 1986.

Van deze beschikking is aan de partijen kennis gegeven en van de dag van de terechtzitting zijn hun advocaten in kennis gesteld bij aangetekende brieven ter post afgegeven op 29 mei 1986 en aan de geadresseerden bezorgd op 30 mei en 2 juni 1986.

Ter terechtzitting van 19 juni 1986

- zijn verschenen :

Mr. P. VAN ORSHOVEN, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Vlaamse Executieve, Jozef II-straat 30, 1040 Brussel en Mr. A. DE KERPEL, loco Mr. J.P. DE HARVEN, advocaten bij de balie te Brussel, voor de naamloze vennootschap naar Frans recht COOPERATION PHARMACEUTIQUE FRANCAISE, waarvan het bijkantoor in België gevestigd is te 1060 Sint-Gillis, Denemarkenstraat 70;

- hebben de heren rechters L. DE GREVE en M. MELCHIOR verslag uitgebracht;

- zijn Mr. P. VAN ORSHOVEN en Mr. A. DE KERPEL gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 52 en volgende van de

organieke wet van 28 juni 1983, die betrekkingen hebben op het gebruik van de talen voor het Arbitragehof.

III. IN RECHTE

A. In haar memorie is de Vlaamse Executieve van mening dat het Hof op de vraag reeds gedeeltelijk heeft geantwoord toen het bij arrest van 30 januari 1986 de woorden "of personeel tewerkstellen in het Nederlandse taalgebied" in artikel 1 van het decreet van 19 juli 1973 heeft vernietigd. Zij betoogt dat de artikelen 52 en 59 van de op 18 juli 1966 gecoördineerde bestuursaalwetten geen regels hebben geschonden die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld om de respectieve bevoegdheden te bepalen van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten, en vraagt bijgevolg het Hof te verklaren dat die bepalingen toepassing moeten vinden.

Over het decreet van 19 juli 1973

B.1.a. Het decreet van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap van 19 juli 1973 regelt het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede voor de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen.

B.1.b. Bij arrest van 30 januari 1986 heeft het Hof uitspraak gedaan over een verzoek tot vernietiging van het decreet van 19 juni 1973, ingesteld door de Franse Gemeenschapsexecutieve. Het Hof heeft bij dat arrest onder meer geoordeeld dat in artikel 1, eerste lid, van het decreet de woorden "of die personeel in het Nederlandse taalgebied tewerkstellen" dienden te worden vernietigd wegens schending van de regels die door artikel 59bis, § 3 en § 4, van de Grondwet zijn vastgesteld m.b.t. de materiële en de territoriale bevoegdheid van de Gemeenschapsraden.

B.1.c. Op grond van artikel 7, § 1, van de organieke wet van 28 juni 1983 hebben de door het Hof gewezen vernietigingsarresten een absoluut gezag van gewijsde vanaf hun bekendmaking in het Belgisch Staatsblad. De vernietiging heeft bovendien terugwerkende kracht, zodat de vernietigde norm of het vernietigde gedeelte van de norm geacht wordt nooit te hebben bestaan.

Hieruit volgt dat het gedeelte van de prejudiciële vraag dat betrekking heeft op het decreet van 19 juli 1973 zonder voorwerp blijkt te zijn.

Over de gecoördineerde wetten

B.2.a. Sinds de inwerkingtreding van artikel 59bis van de Grondwet zijn de gecoördineerde wetten op het taalgebruik in bestuurszaken van kracht gebleven of blijven van kracht :

- enerzijds in het Franse en in het Nederlandse taalgebied, met uitzondering van de in artikel 59bis, § 4, tweede lid, van de Grondwet beoogde gemeenten, diensten en instellingen, zolang ze niet door decreten waren vervangen;
- anderzijds in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, het Duitse taalgebied, en de in artikel 59bis, § 4, tweede lid, van de Grondwet beoogde gemeenten, diensten en instellingen, zolang ze niet door nieuwe nationale wetten worden vervangen.

Immers, de Gemeenschapsraden regelen, met uitsluiting van de nationale wetgever, ieder wat hem betreft, de materies van artikel 59bis, § 3, van de Grondwet, voor hun territoriaal bevoegdheidsgebied als bepaald door artikel 59bis, § 4, tweede lid, van de Grondwet; de nationale wetgever oefent dezelfde materiële bevoegdheid uit in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, het Duitse taalgebied en voor de in artikel 59bis, § 4, tweede lid, van de Grondwet beoogde gemeenten, diensten en instellingen die niet onder de bevoegdheidssfeer van de decretale wetgever ressorteren.

B.2.b. Het Hof is niet bevoegd om te oordelen of de Grondwet, voor de inwerkingtreding van artikel 59bis ervan, aan de nationale wetgever de mogelijkheid bood om het taalgebruik in de sociale betrekkingen te regelen. Toen was er immers slechts één wetgever; de bevoegdheid van het Hof hangt in wezen samen met de grondwettelijke grenzen van de respectieve bevoegdheden van verscheidene wetgevers.

B.2.c. Sedert de inwerkingtreding van artikel 59bis, heeft de nationale wetgever, binnen de perken van zijn residuaire territoriale bevoegdheid, dezelfde materiële bevoegdheid om het taalgebruik in sociale aangelegenheden te regelen als de Franse en de Vlaamse Gemeenschap binnen hun onderscheiden territoriale grenzen.

De nationale wetgever overschrijdt zijn bevoegdheid niet, noch in zoverre het criterium van de exploitatiezetel van de werkgever wordt gehanteerd in artikel 52 van de gecoördineerde wetten, noch in de materiële voorschriften die door die bepaling worden opgelegd.

OM DEZE REDENEN,

HET HOF,

uitspraak doende over de prejudiciële vraag,

zegt voor recht

1. Ten gevolge van het arrest van het Hof van 30 januari 1986 waarbij in artikel 1, eerste lid, van het decreet van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap van 19 juli 1973 "tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen" de woorden "of die personeel in het Nederlandse taalgebied tewerkstellen" werden vernietigd, is de prejudiciële vraag zonder voorwerp in zoverre ze betrekking heeft op dit decreet;

2. De artikelen 52 en 59 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966, houden geen schending in van de regels die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten. Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 55 van de organieke wet van 28 juni 1983, op de openbare terechtzitting van 25 juni 1986.

De griffier,
L. POTOMS

De voorzitter,
J. DELVA